

UDK:3201:3167(575.1)

Maxsudjon MANSUROV,
CHOTQMBYU Ta'lim sifatini nazorat qilish inspeksiyasi xodimi,
E-mail: davlatovdavlat077@gmail.com

IIV Akademiyasi xodimi PhD G.A.Axmédova taqrizi asosida

THE ROLE OF POLITICAL CULTURE IN THE FORMATION OF MANAGEMENT SKILLS

Annotation

As we know from the history of mankind, war and bloodshed have been an integral part of human society for centuries. However, the rules of war have changed. In the last century, troops and weapons decided the fate of the battle, but today, through the transmission of information, the mind of the individual is directly affected. The saddest thing is that thousands of troops are needed to conquer, and it is enough to turn the people against the country that is expected to be a colony.

Key words: Globalization – rounding. Integration-restoration, filling. International workers company.

РОЛЬ ПОЛИТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ФОРМИРОВАНИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ НАВЫКОВ

Аннотация

Как мы знаем из истории человечества, войны и кровопролития были неотъемлемой частью человеческого общества на протяжении веков. Однако правила войны изменились. В прошлом веке войска и оружие решали судьбу битвы, а сегодня посредством передачи информации оказывается прямое влияние на сознание человека. Самое печальное, что для завоевания нужны многотысячные войска, и этого достаточно, чтобы настроить народ против страны, которую обещают сделать колонией.

Ключевые слова: Глобализация – округление. Интеграция-восстановление, наполнение. Международная рабочая компания.

BOSHQARUV MAHORATINI SHAKLLANTIRISHDA SIYOSIY MADANIYATNI O'RNI

Annotatsiya

Insoniyat tarixidan ma'lumki, asrlar davomida urush va qon to'kish kishilik jamiyatining ajralmas bo'lagi bo'lib kelgan. Biroq urushning ham qonuniyatlari o'zgardi. O'tgan asrda qo'shin va qurol jang taqdirini hal qilgan bo'lsa, bugungi kunga kelib ma'lumotlar uzatilishi orqali shaxsning ongiga to'g'ridan to'g'ri ta'sir o'tkazilmoqda. Eng achinarlisi bosib olish uchun minglab qo'shinga zarurat yuq bo'lib, mustamlaka bo'lishi kutilayotgan davlatga xalqini qarshi qilishning o'zi kifoyadir.

Kalit so'zlar: Globallashuv – dumaloqlashuv. Integratsiya-tiklash, to'ldirish. Internatsional-xalqaro ishchilar shirkati.

Kirish. Hammamizga ma'lumki, XIX asrning oxiri XXI asrning boshlaridagi xalqaro vaziyat globallashuv jarayonlarining nihoyatda chuqurlashib ketganligi bilan xarakterlanadi. Masalaning muhim va dolzarb jihati shundan iboratki, hozirgi zamon globallashuv jarayonlari insoniyat uchun keltirib chiqarayotgan oqibatlar mohiyatini tezda tushunib anglash oson kechmayapti. Bugun globallashuv o'zining qamrovi, ta'sir kuchi, tobora ommaviy tus olishi bilan kam taraqqiy qilgan va endi taraqqiyot yo'lidan borayotgan mamlakatlar xalqlarini milliy ma'naviyatiga tajovuz qilmoqda va istiqbolda ommaviy ma'naviyat ta'sirida ularning barbod bo'lishiga zamin tayyorlamoqda. Bu tajovuz nafaqat ommaviy axborot vositalari televediniye, internet yoki uyali telefonlar vositasida, shuningdek, insonlarning hayot kechirishi va turmushi uchun zarur bo'lgan iqtisodiyot vositasida ham amalga oshirilmoqda. Gohida globallashuvning ta'sirida sodir bo'layotgan integratsiyalashuv natijasida mamlakatlar iqtisodiyotidagi ijobiy siljishlarning odamlarning moddiy sharoitida o'z ifodasini topayotganligi ko'rsatkichi ta'sirida milliy ma'naviyatning zaiflashuv jarayoni sezilmayapti. Globallashuvning milliy ma'naviyatni yemirish, urf-odat, an'ana, qadriyatlarining xiralashuviga o'tkazayotgan ta'sirida, ayniqsa, yaqqol namoyon bo'lmoqda.

Tanganing ikki tarafi bo'lgani kabi "Globallashuv"ning ijobiy va salbiy taraflari mavjud. Globallashuvning vujudga kelishida savdo va ishlab chiqarish, iqtisodiy, moliyaviy aloqalarning dunyo miqyosida g'oyat

kuchayishi, tezlashishi zamin bo'ldi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Bu davrda har qanday yo'nalishdagi hamkorlik, kapital va tovarlar harakati, shartnomalar, dastlabki muzokaralar elektron aloqalar vositasida amalga oshiriladi. Bu esa bir tomondan, iste'mol mollari va xizmatlarni, ikkinchi tomondan esa moliyaviy tuzilmalar, buxgalteriya hisoblari, o'zaro to'lovlar, audit, statistika singari faoliyat turlarini standartlashtirib, yagona andozaga keltirdi. Umuman, globallashuv inson faoliyatining, harakat amaliyotining barcha jihatlarini qamrab olgan. jixatlariga quyidagilarni kiritish mumkin: rivojlanmagan mamlakatlarning iqtisodiy o'sishi rivojlangan mamlakatlarnikiga nisbatan sustrok bo'lganligi sababli, globalizatsiyadan keladigan afzallik va ustunliklar asosan rivojlangan mamlakatlar hissasiga to'g'ri keladi; jahon miqyosida milliy iqtisodiyotlarning o'zaro bog'liqligi dunyoning beqarorligiga sabab bo'lishi mumkin; boy va kambag'allar o'rtasidagi masofa yanada chuqurlashishi, adolatsizlik, tengsizlik natijasida ko'pgina ziddiyatlar paydo bo'lishi ehtimoli bor; ba'zi mamlakatlar iqtisodiyotining nazorati mustaqil hukumatlardan salohiyatliroq bo'lgan halqaro tashkilotlarga yoki transmilliy korporatsiyalar qo'lga o'tish xavfi mavjud; globalizatsiya natijasida turli yuqumli kasalliklar, giyoxvandlik, uyushgan jinoyatchilikning bir mamlakat hududidan boshqalariga tarqalishi osonlashadi; globalizatsiya milliy davlatchilik poydevorining zaiflashuviga va hatto ayrim davlatlarning yuqolib ketishiga, g'arb pop madaniyatining keng tarqalishiga olib kelishi mumkin

(olimlarning ta'kidlashicha, g'arb madaniyati ta'sirida hozirgi paytda dunyoda haftasiga 2 ta til o'lik tilga aylanmokda) Keltirilganlardan ko'rinib turibdiki, XXI asrga kelib mamlakatlar va xalqlar o'rtasidagi «Integratsiyalashuv» va «Internatsionallashuv»da amal qiladigan tabiiy tenglik va o'zaro manfaatdorlik o'rnini taraqqiy qilgan mamlakatlar manfaatlarining hukmronligini ta'minlashga xizmat qilayotgan «Globallashuv» jarayoni egallamoqda. Shu ma'noda ham bu tushuncha ilmiy iste'molda ommaviylashib ketayotganligining guvohi bo'lib turibmiz.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Buyuk davlatchilimiz tarixidan ma'lumki, boshqaruv san'atini adolat mezonlari bilan chambarchas bog'liqlikda olib boriladi. Amir Temur va temuriylar zamon davlatchilik siyosati, boshqaruv tizimini ko'rib chiqmoqchi ekanmiz, davlat, davlatchilik mohiyatida muayyan bir makon va jamiyatda mavjud turli imkoniyatlarni shu yerlik xalq manfaati yo'lida yuzaga chiqaruvchi tashkilotchilik yotganini eslatib o'tish g'oyatda muhimdir. Zero, davlat asoslari, davlatchilik har bir jamiyat va xalq «boshiga bir marta bitilgan bo'ladi». Shu ma'noda o'zbek davlatchiligi miloddan avvalgi 1-ming yillikning birinchi yarmidan o'z tarixini boshlab to Amir Temur davlatimiz tepasiga kelgunga qadar deyarli 2100 yillik taraqqiyot yo'lini bosib o'tgandi. Bu ulkan davr ichida davlatimiz boshqaruviga turli sulolalar (bugungi tilda aytganda siyosiy partiyalar) kelib ketdi. Ularning faoliyati turli zamonlarda, turli obyektiv-subyektiv shart-sharoitlarda turlicha kechdi. Biz mazkur masalaga urg'u berayotganimizning bir necha sabablarini ko'rishimiz mumkin.

Birinchidan, biz Amir Temur davlati, Temuriylar davlati kabi keng tarqalgan tushunchalarga qarshimiz. Zero, davlatchilik asoslari yagona bo'ladi. Demak, Amir Temur davlati emas, o'zbek davlatchiligi Amir Temur boshqargan bosqichi deyilsa har taraflama haqiqatga mos tushadi.

Ikkinchidan, Amir Temur davlati tushunchasi davlatchilimizning ham ungacha bo'lgan, ham undan keyingi taraqqiyot yo'lini uzib qo'yadi (bu fikr boshqa sulolaviy davlatlarga ham tegishli, albatta). Bu o'z o'rnida, bir tomondan, tarixni soxtalashtirsa, ikkinchi tomondan, davlatchilimiz tarixidagi bosqichiy jarayonlar, masalan, yana o'sha Amir Temur davri mohiyatini anglashni qiyinlashtiradi. Zero, hatto sof ilmiy nuqtai nazardan olganda ham mushohada jarayonda kuzatilgandagina to'liqlanadi, xulosa uchun imkon yoraladi.

Uchinchidan, biz o'zbek davlatchiligi mohiyati va imkoniyatlari haqida qanchalik so'zlamaylik, agar uning amaliy ifodasining guvohi (bugungi kun nuqtai nazaridan esa quruvchisi) bo'lmas ekanmiz, gap gapligicha qolaveradi. Shu ma'noda Amir Temur davri davlatchilimizning mohiyati va imkoniyatlari ko'lamini amalda yuzaga chiqarib berganligi bilan ham g'oyatda muhimdir (albatta, o'z davri sharoitida).

Hozirgi murakkab davrda siyosiy qarama-qarshiliklar shiddatli tus olib bormoqda, dunyoda buyuk davlat qurish ilinjida moddiy, ma'naviy va tarbiyaviy qarashlar orqali boshqarishga urinishlarga guvoh bo'lmoqdamiz.

Tadqiqot metodologiyasi. XXI asr bo'sag'asida tarixiy tajriba shundan dalolat beradiki, u yoki bu davlatning, millatning xavfsizligi, barqarorligi va taraqqiyoti, uning kelajagi mazkur millatga xavf solayotgan tahdidni anglab yetish salohiyati va qobiliyati darajasiga ko'p jihatdan bog'liqdir. "Tahdid" deganda inson hayotiy faoliyati, umuman, yashashni chigallashtiruvchi hamda aniq tarixiy davr davomida aniq maqsad uchun yo'naltirilgan ijtimoiy strukturani, to'g'rirog'i, davlatning siyosiy asosini zaiflashtiruvchi, qolaversa, yemirishga qaratilgan mahalliy, hududiy, mintaqaviy va nihoyat, umumsayyoraviy salbiy

omillarning "kirib kelishi" tufayli yuz beruvchi makon va zamonda muayyan salbiy siyosiy ijtimoiy va tarixiy vaziyatni tushunish lozim.

"Tahdid" fenomeni, uning siyosiy jihatlarini sayyoramizning turli mamlakatlarida ijod qilayotgan zamondosh tahlilchilar hamda siyosiy va jamoat arboblarning e'tiborini ham o'ziga tortib kelmoqda. Shu jumladan, Reyshauer, Nibur, Xantington, Kissinjer (AQSH), Toynbi (Angliya), Turen (Fransiya), Moiseyev (Rossiya), qolaversa "Rim klubi" va Paguosh tinchlik harakati kabi ilmiy-amaliy muassasalar rahbarlari va fidoiylari faoliyatini misol tariqasida keltirish mumkin. Rossiyalik tadqiqotchilarning "Rossiya ma'naviy xavfsizligi (ma'naviy xavfsizlikning dolzarb nazariy-metodologik va amaliy muammolari) nomli ilmiy – metodik qo'llanmasida ma'naviy tahdidlarga alohida to'xtalib o'tilgan. Mazkur qo'llanmada hozirgi vaqtda ma'naviy xavfsizlikka yetarli darajada e'tibor qaratilmayotganligi ta'kidlangan va ma'naviy tahdidlar sifatida demografik va diniy ongga ta'sir etuvchi tahdidlar tahlil qilingan. Hozirgi vaqtda mafkuraviy vositalar orqali o'z ta'sir doirasini kengaytirishga intilayotgan siyosiy kuchlar va harakatlar tobora keskinlashib bormoqda. Muayyan millat, jamiyat, davlatning tinchligi va barqarorligiga qarshi qaratilgan, siyosiy va konstitutsion tizimni zaiflashtirish va buzishga yo'naltirilgan, fuqaro va jamiyat xavfsizligiga tahdid soluvchi mafkuraviy tajovvuzlar keskinlashmoqda. Bunday tajovvuzga qo'l urayotgan yovuz kuchlar o'z jirkanch maqsadlariga erishish uchun har qanday usullardan, odamlarning diniy, milliy hissiyotlari, hayotda mavjud bo'lgan ijtimoiy iqtisodiy qiyinchiliklaridan, shuningdek, zamonaviy texnika, telekommunikatsiya vositalaridan ustalik bilan foydalanishga harakat qiladilar. Bugungi kunda ularning aholining ma'lum bir qatlamlari, ayniqsa, yoshlarning qalbi va ongini o'zlariga ma'kul bo'lgan g'oya bilan egallashlari ya'ni buzg'unchi g'oyalar, diniy ekstremizm, axloqsizlik g'oyalarini singdirish kabi g'arazli maqsadlari xalqqa ayon bo'lib bormoqda. G'arazli maqsadlarga erishish uchun mafkuraviy kurashda eng avvalo "bo'lib tashla va hukmronlik qil", degan qadimiy tamoyilga amal qilinayotganini ham ko'rishimiz mumkin. Uni ro'yobga chiqarishning birinchi yo'li mamlakat ichida ijtimoiy parokandalikni keltirib chiqarishga urinishdir. U jamiyat hayotining siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy sohalarida o'ziga xos ko'rinishda namoyon bo'ladi. Bu tamoyil o'zining chuqur tarixiy ildiziga ega ekanligini ko'rishimiz mumkin.

Miloddan oldingi IV asrda yashagan xitoylik faylasuf va harbiy qo'mondon Sunn Szining kurashda g'olib bo'lish uchun: "Siz raqib mamlakatdagi barcha yaxshi narsalarni buzay, ayniting; Raqib davlat rahbariyatini obro'sini to'king, qulay paytda ularning jamiyat oldida sharmandasini chiqaring. Bu ishd o'sha mamlakatdagi eng past, maraz odamlar bilan sheriklik qiling; Raqib mamlakat odamlari orasida kelishmovchilik, janjal chiqaring; Yoshlarni keksalarga qarshi gij-gijlang; Hukumatni yaxshi ish yuritishiga har qanday yo'l bilan qarshilik ko'rsating; Dushmaningizning an'alarini qadrsizlantiring, xudolariga ishonchini sindiring», - degan fikrlari ham buni tasdiqlaydi. Ana shunday buzg'unchi va tajovvuzkor g'oyalar bugungi kunda oradan 2600 yil o'tib ham insoniyat oldidagi global muammo sifatida turibdi. Begona g'oyalarning mamlakatga kirib kelishi va fuqarolar o'rtasida tarqalishi katta xavf, salbiy oqibatlarni keltirib chiqarishi mumkinligini unutmashimiz kerak.

Shu sababdan siyosiy madaniyat bugungi sharoitda suv va havo qabi kerakli ozuqadir. Zero, Sunn Szining qarashlarida ilgari surilgan "Raqib davlat rahbariyatini obro'sini to'king, qulay paytda ularning jamiyat oldida sharmandasini chiqaring" qarshi qurol sifatida ishlatiladi.

Zamonaviy demokratik siyosiy madaniyatning asosiy xususiyatlari:

• o'tmishdagi siyosiy madaniyatdan meros bulib kolgan arxaik elementlar ko'rinishidagi an'anaviylik (sadoqat, hokimiyatga hurmat, qonunga bo'ysunish);

• umuminsoniy axloqiy qadriyatlarga sodiqlikni ifodalovchi axloqiy qarash;

• siyosiy madaniyatning asosiy qadriyati jamoaviy narsalardan farqli ravishda shaxsiy manfaatlaridir, deb ta'kidlaydigan individuallik qarshi turish. Shaxsiy aloqalar va majburiyatlarga asoslangan munosabatlarga jalb qilish. Shunday qilib, siyosiy madaniyat jamiyat siyosiy tizimining muhim elementlaridan biridir. Siyosiy madaniyatning rivojlanganlik darajasi shu tizimning sifatini ko'rsatadi. Siyosiy madaniyat nafaqat davlat va jamoat arboblarning, balki fuqarolarning ham siyosiy-huquqiy bilimdonligi, ularning siyosiy fe'l-atvorini o'zida ifoda etadi. Axir, inson siyosiy faoliyat yuritishi uchun u muayyan madaniyatga ega bo'lishi kerak. Bunda siyosiy madaniyatni siyosiy faoliyatni amalga oshirish texnologiyasiga qiyos qilish mumkin.

Siyosiy ong - siyosiy borliqning idrok qilinishidir. Kishilar mavjud siyosiy voqelik bilan qanoatlanib qolmaydilar. Ular hamisha bu voqelikni bilishga, anglashga va uni o'zgartirishga intiladilar. Kishilarning ana shu siyosiy borliq xaqidagi bilimlari, qarashlari, tasavvurlari ularning siyosiy ongini tashkil etadi. Siyosiy ong - bu kishilarning siyosiy bilimlar, tasavvurlar, maslaklar, e'tiqodlar, o'zlari yashab turgan siyosiy tuzumga baho berishlari yig'indisidan iboratdir. Siyosat – siyosiy hokimiyatni o'rnatish va uni amal qilishda sotsial guruhlar (guruhlar, millatlar, davlatlar) o'rtasidagi o'zaro munosabatlar sohasida, ularning ijtimoiy ahamiyatga molik talab va ehtiyojlarini amalga oshirish faoliyatidir.

• Insonni muayyan guruhga, millatga, davlatga mansubligini anglash;

• O'zining manfaatlarini siyosiy hokimiyat bilan munosabatsiz hal etish mumkin emasligini tushunish;

• O'zining siyosiy mavqeini aniqlab olish, maqomini belgilash;

• Ijtimoiy-siyosiy voqelikni tanqidiy fikrlash va uni amalga oshirishga kirishish;

• Partiya harakatining maqsadini anglash, unga munosabat, baho berish, fuqarolik xulq-atvori.

Siyosiy ongning shakllanishi va rivojlanishiga quyidagi manbalar asosiy omil bo'lib xizmat qiladi:

• Birinchi manba - insonning oilaviy muhitidir. Siyosiy g'oyalar va hissiyotlar unga oiladagi tarbiya orqali beriladi. Bunga to'g'ri keluvchi ijtimoiy-ruhiy qarashlar siyosiy ongning poydevorini barpo etadi. Uning negizida esa fuqaro shaxsi shakllanadi.

• Ikkinchi manba - bu keng ma'nodagi axborotdir. U insonga ham muomala orqali, ham ommaviy axborot vositalari (televideniye, radio, matbuot) orqali «kirib» boradi.

• Uchinchi manba - bu individning shaxsiy tajribasidir. Bu shaxsiy tajriba olingan bilimni rad qiladi yoki tasdiqlaydi. Biroq u har qanday holatda ham siyosiy ongning shakllanishi va rivojlanishi jarayoniga muhim ta'sir ko'rsatadigan omillar xisoblanadi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari Milliy g'oya, ijtimoiy falsafa, sotsiologiya, ma'naviyat asoslari, axloqshunoslik kabi fanlarning tegishli qismlarini globallashuv, ma'naviyat, ma'naviy tahdid, mafkuraviy immunitet kabi masalalar bilan nazariy boyitishda ilmiy qiymatga ega. Shuningdek, tadqiqot natijalaridan mafkuraviy, ma'naviy tahdidlarni bartaraf etishda ta'lim muassasalari, jamoat tashkilotlari va boshqa idora va tashkilotlarda boshqaruv qobiliyatini rivojlantirishga xizmat kiladi.

Globallashuv o'zining qamrovi, ta'sir kuchi, tobora ommaviy tus olishi bilan kam taraqqiy qilgan va endi taraqqiyot yo'lidan borayotgan mamlakatlar xalqlarini milliy ma'naviyatiga tajovuz qilmoqda, ularning zaminlarini yemirmoqda va istiqbolda ommaviy ma'naviyat ta'sirida ularning barbod bo'lishiga zamin tayyorlamoqda. Bu tajovuz nafaqat ommaviy axborot vositalari televideniye, internet yoki uyali telefonlar vositasida, shuningdek insonlarning hayot kechirishi va turmushi uchun zarur bo'lgan iqtisodiyot vositasida ham amalga oshirilmoqda. Gohida globallashuvning ta'sirida sodir bo'layotgan integratsiyalashuv natijasida mamlakatlar iqtisodiyotidagi ijobiy siljishlarning odamlarning moddiy sharoitida o'z ifodasini topayotganligi ko'rsatkichi ta'sirida milliy ma'naviyatning zaiflashuv jarayoni sezilmayapti. Ammo bugun taraqqiyot yo'liga kirgan va kam taraqqiy qilgan mamlakatlarning iqtisodiyoti barqarorlashganidan keyin esa ularda yashayotgan xalqlarning milliy ma'naviyatining rivojlanish imkoniyati cheklanib qoladi. Globallashuvning milliy ma'naviyatni yemirish, urf-odat, an'ana, qadriyatlarning xiralashuviga o'tkazayotgan ta'sirida, ayniqsa, yaqqol namoyon bo'lmoqda. Ulardan ko'rinib turibdiki, globallashuvga qarshi, ayniqsa, uning milliy urf-odat, an'ana, qadriyat va ahloqning o'zgarishiga qaratilgan ta'siriga qarshi kurashmoq, kerak bo'lsa, unga qalqon bo'la oladigan omilni shakllantirish va uni jamiyatimizga tatbiq etish bugungi kunda dolzarb vazifalardan birini tashkil qiladi. Globallashuvning milliy o'ziga xoslikning yemirilishiga o'tkazayotgan ta'sirini qirqishning asosiy va ma'rifiy omili bu milliy-ma'naviy immunitetni shakllantirishdir.

Yuqoridagi keltirib o'tilgan muammolarga yechim topishda har bir davlatning siyosiy qarashlarini xalqiga tushuntirish va targ'ib qilishda ommaviy axborot vositalarini aniq tezkorlik ishlashini ta'minlash kerak. Siyosiy madaniyat, bir so'z bilan aytganda, zamonavilik tezkorlik aniqlikni liderlikni o'zida jamlagan kishilik jamiyatini boshqara oladigan san'atdir deb ta'riflasak maqsadga muvofiq bo'lar edi.

АДАБИЁТЛАР

1. Алимов Ф. Махалла – ноёб қадрият. Жамият ва бошқарув // Ж. 8-сон, 2001.
2. Бекмуродов М. Ўзбек менталитети кеча ва бугун. Тафаккур журнали. 2002, 2-сон.
3. Гулметов Э. Глобаллашув жараёни ва маънавий ҳаёт. Миллий гоё: Маънавият ва маърифат. Конференция материаллари, 2 китоб.- Т.:2002.
4. Ёшлар – буюк келажак бунёдкорлари (Ёшлар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини ташкил қилувчи партия ҳудудий Кенгашлари «Ёшлар қаноти» гуруҳлари 88 етакчилари учун услубий қўлланма) “Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари.” туркумидан. 1-китоб. ЎзЛиДеп Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси.- Т.: 2007.
5. Зокиров Б. Глобаллашув зиддиятлари. Тафаккур. // 1-сон, 2004.
6. Зокиров Б. Фарб тамаддуни: инкироз аломатлари. Тафаккур // 2-сон, 2007.
7. Иномов Қ. Фуқаролик жамиятининг негизи. Жамият ва бошқарув // 4 – сон, 2006.